

Fylkesmannen i
NORDLAND

- virker til Nordlands beste

Regionalt bygdeutviklingsprogram

For landbruket i Nordland 2019-2022

Landbruks- og reindriftsavdelinga

Rapportnummer 8/2018

Foto: Fylkesmannen i Nordland

Innhold

Innledning.....	3
Overordnede mål – RBU Nordland.....	4
Regional plan for landbruk	4
Regionalt næringsprogram for landbruket i Nordland 2019-2022 (RNP Nordland)	4
Regionalt miljøprogram for jordbruket i Nordland 2019-2022 (RMP Nordland).....	5
Regionalt skog- og klimaprogram for Nordland 2019-2022 (RSK Nordland)	6
Medvirkningsprosesser og -arenaer.....	7
RBU Nordland - synergier	8

Regionalt bygdeutviklingsprogram for landbruket i Nordland 2019 - 2022

Innledning

Landbruket i Nordland er ei viktig næring, både for enkeltkommuner og for hele fylket. Landbruket bidrar til mat- og fiberproduksjon, og har stor betydning for å skape sysselsetting og opprettholde spredt bosetting. Et aktivt landbruk gir også et grunnlag for å utvikle nye landbruksbaserte næringer med utgangspunkt i lokale ressurser.

I jordbruksoppgjøret 2017 og Prop. 141 S (2016-2017) framgår det at regionale bygdeutviklingsprogram (RBU) bestående av regionale næringsprogram, regionale miljøprogram og regionale skog- og klimaprogram skal revideres innen 01.01.19. I brev av 20.09.17 fra Landbruks- og matdepartementet er det gitt nærmere føringer for arbeidet.

RBU skal følge opp nasjonal landbrukspolitikk, og inneholde regionale planer og virkemidler for å fremme landbruksbasert næringsutvikling og målrette miljø- og klimaarbeidet.

Under arbeidet er det tatt utgangspunkt i sentrale landbrukspolitiske dokumenter som årlige jordbruksoppgjør, meldinger til Stortinget og relevante strategier. Følgende dokumenter med tilhørende innstillinger fra næringskomiteén har vært særlig relevante for arbeidet:

- Meld. St. 11 (2016-2017) *Endring og utvikling. En fremtidsrettet jordbruksproduksjon,*
- Meld. St. 6 (2016-2017) *Verdier i vekst – Konkurransedyktig skog- og trenæring og*
- Meld. St. 31 (2014-2015) *Garden som ressurs- marknaden som mål.*

I tillegg har følgende strategier vært viktige:

- Regjeringens bioøkonomistrategi - *Kjente ressurser uante muligheter*
- *Opplevelingar for ein kvar smak- strategi for reiseliv basert på landbruket og reindrifta sine ressursar.*

RBU består av tre hovedelementer:

- **Regionalt næringsprogram (RNP)**
- **Regionalt miljøprogram (RMP)**
- **Regionalt skog- og klimaprogram (RSK)**

Målsettingen er å styrke og samordne det regionale miljø-, klima- og næringsarbeidet. Dette skal bidra til økt mobilisering av lokale ressurser og økt verdiskaping og konkurransekraft for næringen.

Overordnede mål – RBU Nordland

Visjon: Levende Nordlandsbygder

Hovedmål: Et attraktivt og mangfoldig landbruk som bidrar til verdiskaping, aktivitet og bosetting i Nordland

Strategi: Se framover – grip mulighetene!

Regional plan for landbruk

Nordland fylkeskommune har utarbeidet regional plan for landbruket i Nordland 2018-2030. Planen er utarbeidet etter plan og bygningsloven. Planen ble vedtatt av Nordland fylkesting 10. oktober 2018. Planen skal bidra til å sette landbruket på den regionalpolitiske dagsorden, tilpasse landbrukspolitikken til de muligheter og utfordringer som er i Nordland, og være med å styrke de fortrinn som arktisk landbruk har.

Regionalt næringsprogram for landbruket i Nordland 2019-2022 (RNP Nordland)

Hovedmål: Et attraktivt og mangfoldig landbruk som bidrar til verdiskaping, aktivitet og bosetting i Nordland.

Delmål: Økt verdiskaping basert på arktiske fortrinn

Bærekraftig og klimasmart næringsutvikling med utgangspunkt i lokale ressurser og ny kunnskap

Matproduksjon skal minst øke i takt med nasjonale mål

Økt utnyttelse av beiteressursene

RNP Nordland er en gjennomgang og konkretisering av innsats og virkemiddelbruk innenfor næringsutvikling i og i tilknytning til landbruket i fylket. Planen har en grundig beskrivelse av landbruket i fylket med utviklingstrekk og status på ulike områder og i ulike produksjoner.

Med utgangspunkt i beskrivelsen av landbruket i Nordland, innspill fra partnerskap Landbruk Nordland og enkeltkommuner i fylket sammen med innspill gitt i prosessen med regional plan for

landbruk er det foretatt en analyse. Analysen peker på noen utvalgte områder der landbruket i Nordland har mulighet for utvikling og økt verdiskaping. En viktig forutsetning for å utnytte mulighetene i Nordland er bruken av kompetanse som et verktøy for effektiv og lønnsom næringsutvikling.

Den overordnede prioriteringen med RNP Nordland er å vise næringsutøvere i Nordland mulighetene for å utvikle næringsvirksomhet i og i tilknytning til landbruket. For å lykkes i etablering og drift av næringsvirksomhet spiller de personlige egenskapene og den personlige viljen en sentral rolle. Med de øvrige prioriteringer som ligger i RNP Nordland prøver man å forsterke dette hovedfokuset gjennom tre strategiske satsingsområder.

- **Kompetanse** - som skal gi næringsutøveren det verktøyet han eller hun trenger for å drive sin næringsvirksomhet på best mulig måte.
- **Rekruttering** - for i større grad å få motivert yngre personer som kan tenke seg en jobb og en framtid innenfor landbruket.
- **Innovasjon og entreprenørskap** - gjennom bruken av økonomiske og andre virkemidler, bidra til økt nyskaping og utvikling både innenfor tradisjonelt landbruk og landbruksbaserte næringer.

Fylkesmannen har valgt å legge beskrivelse og analyse av landbruket i fylket inn i det regionale næringsprogrammet, og ikke i det overordnede dokumentet som utgjør Regionalt Bygdeutviklingsprogram.

Regionalt miljøprogram for jordbruket i Nordland 2019-2022 (RMP Nordland)

Hovedmålet for RMP er:

Bidra til å redusere klimautslipp og forurensing fra jordbruket, og sikre at biologiske, landskapsmessige og kulturhistoriske verdier i jordbrukets kulturlandskap ivaretas. Dette skal skje samtidig med at det legges til rette for økt matproduksjon basert på en bærekraftig utnyttelse av gårdens ressurser.

Under hovedmålet er det 4 delmål:

1. **Egenart og identitet:** *Stimulere til jordbruksdrift og skjøtsel som tar vare på kulturlandskapet i hele fylket.*
2. **Natur- og kulturverdier:** *Ta vare på verdifulle kulturlandskap, kulturminner, kulturmiljøer, naturtyper og leveområder for planter og dyr.*
3. **Miljøpåvirkning:** *Redusere miljøbelastningen fra jordbruket til vann, luft og jord.*
4. **Ressursforvaltning:** *Verne om matjorda og ta vare på beiteressursene. Sikre genressurser og drive et jordbruk som reduserer tap av næringsstoffer og jord. Ta vare på jordbrukets kulturlandskap som ressurs for ny næringsutvikling, opplevelser og helsebringende aktiviteter.*

Målene i RMP skal nås gjennom 5 satsingsområder:

1. **Landskapet og kulturminnene:** *Hindre gjengroing av prioriterte kulturlandskap, og ivareta viktige kulturminner*
2. **Artene:** *Motvirke tap av biologisk mangfold*
3. **Vannet:** *Unngå forurensing av vann og vassdrag*
4. **Klimaet:** *Redusere jordbrukets påvirkning på det globale klimaet*
5. **Gårdens ressurser:** *Bidra til bærekraftig jordbruksproduksjon basert på inn- og utmarksressursene, og til etablering av tilleggsnæringer basert på lokale ressurser.*

Miljøtilskudd i jordbruket 2019-2022:

Miljøtilskudd er det største økonomiske miljøvirkemidlet i RMP. Med virkning fra søknadsomgangen 2019 skal Fylkesmannen fastsette ny forskrift for miljøtilskudd i Nordland. Denne skal utformes i samsvar med Landbruksdirektoratets *Instruks for regionale miljøtilskudd*, datert 23.11.2018.

Instruksen inneholder en «RMP-meny» med 40 ulike tiltak (tilskuddsordninger), som fylket skal velge mellom. Den angir mål for de enkelte tiltakene, fastsetter hvilke vilkår for gjennomføringen som skal være felles for hele landet, og hvilke vilkår som kan eller skal fastsettes av Fylkesmannen.

Gjennom RMP synliggjør vi hvilke tiltak som ut fra miljøutfordringene, mulighetene og de nasjonale og regionale prioriteringene er de mest aktuelle for Nordland. Endelig valg av tiltak, og fastsettelse av vilkår for gjennomføringen av disse, vil skje i forbindelse med fastsettelsen av den nye forskriften.

Foreløpige tilskuddssatser vil framgå av veiledningsheftet for den aktuelle søknadsomgangen, og endelige satser fastsettes av Fylkesmannen etter at alle søknadene er saksbehandlet av kommunene.

Regionalt skog- og klimaprogram for Nordland 2019-2022 (RSK Nordland)

Hovedmål Skogressursene i Nordland skal gi grunnlag for høg lokal og regional verdiskaping.

Delmål Fylkesmannen skal gjennom målrettet virkemiddelbruk bidra til å øk verdiskapningen og videreutvikle eksisterende og ny virksomhet i Nordlandsskogbruket. Fylkesmannen skal bidra til at nasjonale satsinger, som bioenergi, økt trebruk og klimatiltak, fører til økt verdiskaping i Nordland.

Med bakgrunn i skogbrukets utfordringer i Nordland vil Fylkesmannen prioritere følgende strategiske satsningsområder.

- **Infrastruktur** - Tilgjengelighet til ressursene er trolig en av nøkkelfaktorene for å etablere et høyere avvirkningsnivå.
- **Forvaltning av skogressursene** - Skogbruket i dag preges av mindre grad av langsiktighet enn tidligere, noe som krever mer oppfølging av foryngelse etter hogst og ungskogpleie. Fylkesmannens og kommunenes kontrollvirksomhet er en viktig innsatsfaktor for å følge opp utviklingen videre.
- **Ressurskartlegging og klima** - Det er et ønske om økt aktivitet i Nordlandsskogbruket, og det krever god oversikt over ressursene, for å kunne ta de riktige miljømessige og klimavennlige avgjørelsene. Fylkesmannen vil søke å bedre dekningsgraden av ressurskartlegginger og miljøregistreringer i tett samråd med kommuner og fagmiljøer.

Medvirkningsprosesser og -arenaer

I arbeidet med Regional plan for landbruket har Fylkesmannen deltatt aktivt med utarbeidelsen av planen. Det har vært gjennomført flere høringer og ulike innspillsarenaer i fylket. Fylkesmannen har deltatt på de ulike arenaene og de innspill som er kommet underveis i prosessen er tatt med i arbeidet med RNP Nordland.

De tre ulike programmene som utgjør RBU har hatt litt ulike medvirkningsprosesser:

RNP Nordland er utarbeidet i nært samarbeid med Partnerskap landbruk Nordland. I prosessen har partnerskapet bestått av Fylkesmannen i Nordland, Nordland fylkeskommune, Innovasjon Norge Nordland, Kommunesektorens organisasjon Nordland, Nordland Bondelag, Nordland bonde- og Småbrukarlag, Allskog, Norsk landbruksrådgiving Nord-Norge, Tine, Nortura og NIBIO. I tillegg har det vært arrangert innspillmøter med utvalgte kommuner og er programutkast har vært på høring til alle kommunene i fylket.

RMP Nordland er utarbeidet i nært samarbeid med Landbruksforum Nordland som består av Fylkesmannen i Nordland (miljø og landbruk), Nordland fylkeskommune, Sametinget, Kommunesektorens organisasjon i Nordland, Norsk landbruksrådgiving Nord-Norge, Allskog, Nordland Bondelag og Nordland Bonde- og Småbrukarlag. I tillegg har Partnerskap Landbruk Nordland vært involvert i arbeidet.

RSK Nordland er utarbeidet med innspill fra skognæringa i Nordland og kommunene. I tillegg har programmet vært drøftet i Partnerskap landbruk Nordland.

RBU Nordland - synergier

Som en del av regjeringas styrking av fylkeskommunene er det bestemt at ansvaret for å utarbeide og forvalte regionalt næringsprogram som i dag ligger hos Fylkesmannen, skal overføres til fylkeskommunen. Midlene til investeringer og bedriftsutvikling i landbruket (IBU-midlene) overføres fra Landbruks- og matdepartementet til fylkeskommunene som gir oppdrag til Innovasjon Norge.

I arbeidet med de tre delprogrammene i RBU Nordland har vi sett på hele det landbruksbaserte arbeidet innenfor næring og miljø. Det er foretatt en avgrensing i tema mellom de tre programmene, men ettersom oppfølgingen av programmene blir delt mellom Fylkesmannen og fylkeskommunen er det områder som er delvis overlappende, spesielt gjelder dette i beskrivelsen av skogbruket som i tillegg til å være grundig beskrevet i RSK Nordland også har et eget kapittel i RNP Nordland.

Fylkesmannen har viktige oppgaver innenfor forvaltning og kontroll, men representerer ikke minst en viktig kraft i utvikling av landbruksnæringen i fylket. Det sterke fagmiljøet vi har hos Fylkesmannen skal sammen med næringsaktører, forvaltning, forskning og utvikling arbeide for nå regional og staslige mål for landbrukspolitikken og for å skape en bærekraftig vekst basert på våre ressurser.

De ulike programmene skal rulleres etter hvert fjerde år og handlingsprogrammene skal rulleres hvert år. For 2019 ligger ansvaret for rulling av RNP hos Fylkesmannen, men fra 1.1.2020 overføres dette ansvaret til Fylkeskommunen. Rulling og oppfølging av de øvrige programmene skal fortsatt være hos Fylkesmannen.

ISBN nummer: 978-82-92558-85-0

www.twitter.com/FMNordland || www.facebook.com/FylkesmannenNO

Statens hus

Moloveien 10

tlf: 75 53 15 00 || fax: 75 52 09 77

fmnpost@fylkesmannen.no

www.fmno.no